

Таємниці «Таємної Аптеки»

Торік аптеці «Під Угорською короною», що входить до структури аптечної мережі «D.S.» (група компаній «Маркет Універсал», м. Львів), виповнилося 246 років. Як зазначають Наталія Костко, керівник першого в Україні інтерактивного музею фармації «D.S. Таємна Аптека», та Анатолій Гурін, екскурсовод музею, за цей час проект став не тільки культурною родзинкою міста, але й освітньо-розвивальним середовищем для дітей та дорослих

ПОНАД 200 ТИС. ТУРИСТІВ

А. Гурін: Львівську аптеку «Під Угорською короною» заснував у 1772 р. на колишній Бернардинській площі Александр Лоншан де Бер'є — один із представників знаної львівської родини французьких емігрантів. У 1871 р. цей заклад купив Якуб Піпес-Поратинський (1846–1904), який походив із родини лікарів, свого часу працював у аптеці «Під срібним орлом», брав участь в організації Товариства аптекарів Галичини у Львові та був автором його статуту, співзасновником відомого курорту в м. Моршин, вивчав лікувальні властивості води. Родина Поратинських володіла ексклюзивним правом на виготовлення та реалізацію косметики на основі моршинської води. Аптека належала родині Поратинських до 1939 р., а потім була націоналізована радянською владою.

У 2000-х роках аптека «Під Угорською короною» опинилася під загрозою закриття, як і більшість історичних аптек у Львові. Однак з ініціативи мережі аптек «D.S.» заклад збережено та повністю відновлено у 2012 р. Тепер це не лише аптека, яка відпускає лікарські засоби, а й знаний туристичний об'єкт.

Завдяки гнучкому формату екскурсій і різноплановій програмі заходи у «D.S. Таємна аптека»

цікаві і дорослим, і дітям. За час існування музею до нашого Таємного Аптекаря завітали вже понад 200 тис. гостей — насамперед з різних регіонів України, а також з усіх куточків світу — Східної і Західної Європи, Великої Британії, Америки, Африки, Азії, Австралії, Японії і Китаю.

Місія діяльності «D.S. Таємна аптека» — не просто класична екскурсія, це прагнення спонукати думати, розвивати любов до піз-

нання, дивувати. Позитивні емоції від побаченого та почутого тут дають відвідувачам натхнення змінювати себе та цей світ на краще!

Н. Костко: За час нашої роботи нам вдалося втілити у життя низку науково-творчих проектів і соціальних ініціатив. Проведено понад 200 інтегрованих шкільних уроків з хімії, біології, природознавства, математики, англійської та української мов, історії, географії, основ здоров'я тощо, а також більш як 30 семінарів-презентацій для вчителів із різних областей України.

Музей співпрацює з різними благодійними фондами, школами-інтернатами та соціальними структурами. Наша мережа провела в «Таємній Аптеці» більш як 300 безкоштовних благодійних заходів: екскурсії, лялькові вистави та майстер-класи для соціально незахищених дітей і дорослих, що опинилися у складних життєвих обставинах. Уже понад 100 туристів із вадами слуху відвідали наші екскурсії із сурдоперекладом.

Створено науково-пізнавальний майстер-клас для дітей — експериментаріум «Таємна лабораторія». Вдалося успішно запровадити і квест для малечі «У пошуках таємної формули». Щороку «D.S. Таємна Аптека» бере участь у Дитячому форумі видавців,

проводяться майстер-класи для дорослих із флористики, способів пов'язування української хустки, навіть дегустації вин. Працівники музею за власною ініціативою доглядають могили відомих аптекарів на Личаківському кладовищі у Львові. Також «D.S. Таємна Аптека» стала навчальним бізнес-проектом для студентів «Школи бізнесу УКУ».

Серед реалізованих проектів нашого інтерактивного музею — безліч естетично-творчих заходів.

Анатолій Гурін

Наталія Костко

Скажімо, два роки тому відбулася прем'єра вистави «Золота любов або Смішна трагедія львівського алхіміка». В її основі — історія відомого львівського науковця Збігнева Дуніковського, яка сколихнула Львів у 30-х роках. Також відбувся показ вистави «Аліса у країні чудес» для дітей героїв АТО. Актори спектаклю — теж діти, учасники дитячого зразкового театру-студії «Чарівна Скринька». Відому історію Льюїса Керолла вони презентували в атракційному форматі театру тіней.

У рамках фестивалю «Ніч у Львові» 65 разів відбувалися покази вистави «Приворотне Зілля Айкі Шоенштайна», в основі сюжету якої — оповідання О'Генрі. У драматургічному репертуарі «D.S. Таємна аптека» — і лялькова вистава для дітей «Чарівні ліки або Чому кіт не з'їв мишку». Уже традицією стали святкування днів народжень малюків, участь у квестах для дітей і дорослих, проведення дитячих майстер-класів із малювання ікони на склі, створення пасхальних та різдвяних прикрас, виготовлення оригамі й екоручок.

Цьогоріч розпочато вже 5-й том книги відгуків відвідувачів. Загалом в них понад 15 тис. записів!

СВІЧКА ПАМ'ЯТІ ТА ПОДЯКИ

А. Гурин: У процесі наповнення наших екскурсій історичними фактами ми детально вивчали віхи розвитку аптечної справи у Львові. Нас вразили історії старих львівських аптек та ще більше — їхніх власників. Це були високоосвічені люди, які проводили наукові дослідження і дбали про розвиток освіти й культури, активні громадські діячі, меценати, відомі та шановані громадою Львова і далеко за його межами.

Із допомогою працівників Личаківського меморіального кладовища вдалося віднайти могили багатьох відомих львівських аптекарів, серед яких Теодор Торасевич (власник аптеки «Під Римським імператором Титом»), Кароль та Антоній Склепінські, Михайло Терлецький (власники аптеки «Під Чорним орлом»), Титус і Мечислав Лазовські (власники аптек «Під Золотим оленем» та «Під Архангелом»), Ян Вев'юрські (власник аптеки «Під Золотим орлом»).

Сумним фактом є теперішній стан пам'яток — стежки до них забуті, а про видатних представників львівської фармації не згадують в екскурсійних маршрутах.

У 2016 р. вдалося відшукати й місце поховання Яна Піпес-Поратинського — магістра фармації та хімії, доктора філософії, останнього власника аптеки «Під Угорською короною» (1905–1939), якою ми опікуємося. Нащадків родини Поратинських у Львові немає, отож працівники мережі аптек «D.S.» упорядкували його могилу. Відтоді перед Великоднем і Днем фармацевта навідуємося на місця спочинку й інших славних аптекарів, щоби запалити свічку пам'яті та подяки.

У 2016 р. до нашого музею завітали нащадки двох славних родин Лонгшам де Бер'є та Поратинських — Крістоф Фельдман зі своїм сином Максиміліаном, які мешкають у Польщі. Вони приїхали до Львова, щоб відвідати могили родичів і пригадати страшну і сумну історію минулих часів: розстріл у 1941 р. польської інтелігенції німецькими загарабниками на Вулицьких пагорбах у Львові.

А торік влітку наш інтерактивний музей відвідала знімальна група двох найбільш відомих американських телеканалів науково-популярного спрямування — «National Geographic Channel» та «Discovery». Невдовзі вони завершать створення багатосерійного документального фільму про перлини Західної Європи. Звісно, журналісти не могли оминути увагою нашу мальовничу Україну й обрали для стрічки знакові місця двох найбільших туристичних міст — Києва і Львова. Так дорога привела знімальну групу і до інтерактивного музею «D.S. Таємна аптека».

Н. Костко: Одна з постійних експозицій музею — виставка колекційного аптечного посуду. Усі автентичні експонати — старовинні скляні штангласи різноманітних форм та кольорів, брендovanі кера-

Чому під час грипу не варто приймати антибіотики?

Прийом антибіотиків може перетворити звичайний грип на смертельно небезпечну інфекцію. Про це свідчать результати дослідження, проведеного на мишах, опублікованого в журналі Cell Reports

Вірусні інфекції, зокрема, грип, не є показанням для прийому антибіотиків. Про це постійно нагадують протоколи лікування вірусних хвороб, а також численні програми протидії поширенню антибіотикорезистентності. Але з'ясувалося, що нераціональне використання антибіотиків, зокрема їхнє застосування «про всяк випадок» для профілактики бактеріальних ускладнень вірусних інфекцій, може бути небезпечним не тільки з огляду на формування стійких штамів бактерій. Виявляється, при грипі прийом антибіотиків може значно підвищити ризик летальності. Це пов'язано з тим, що антибіотики пригнічують першу противірусну лінію захисту організму — кишкову мікрофлору.

Імунна система людини або тварини починає активно боротися з вірусом грипу не одразу після зараження. Минає до двох діб, поки лімфоцити «зрозуміють», що відбувається, почнуть активно ділитися та знищувати патоген. У ці перші дні ключова роль в захисті організму належить саме бактеріям, що мешкають в кишечнику, тому їхнє пригнічення антибіотиками робить організм беззахисним перед вірусом.

На початкових стадіях хвороби вірус грипу активно розмножується на слизовій оболонці дихальних шляхів, зокрема в легенях. У цей час кишкова мікробіота через сигнальний шлях інтерферону 1 типу активує в клітинах легеневого епітелію синтез інтерферонів, який пригнічує розмноження вірусу грипу. Це утримує кількість вірусних часток в межах, з якими може впоратися імунна система, коли приєднається до процесу.

Дослідники з Інституту Френсіса Крика в Лондоні порівняли* реакцію двох груп мишей на зараження вірусом грипу: перша група, на відміну від другої, отримувала перед зараженням курс антибіотиків. У тварин першої групи через 2 доби після зараження у легенях було вп'ятеро більше вірусу грипу, ніж у тварин другої групи. В результаті лише третина особин із першої групи одужали, решта загинула. В групі мишей, що не отримували антибіотиків, одужали 80% особин.

Коли вчені шляхом фекальної трансплантації пересадили тваринам, що отримували антибіотики, мікрофлору тварин, які їх не отримували, у перших відбулася активація інтерферону в клітинах легеневого епітелію та розмноження вірусу грипу було пригальмовано.

Автори зазначають, що антибіотики можуть знищувати першу лінію противірусного захисту організму і це є додатковим аргументом проти їхнього нераціонального використання.

* Konrad C. Bradley, Katja Finsterbusch, Daniel Schnepf et al. Microbiota-Driven Tonic Interferon Signals in Lung Stromal Cells Protect from Influenza Virus Infection // Cell Reports, 2019, 28(1): 245-256. DOI:https://doi.org/10.1016/j.celrep.2019.05.105

мічні баночки для пігулок, кремів та помад (handmade львівських фармацевтів!) — з унікальної приватної колекції.

З якої баночки діставали улюблений крем від світових брендів VISHY, BROCARD наші прабабусі? А в якій пляшці випускали найперші ліки BAYER чи BITTNER? Особливо цікаві експонати виставки — посуд, який використовували старовинні місцеві аптеки Міколяша, «На Марійській площі», «Під Золотим орлом», «Під Срібним орлом», «Під Святим Духом», «Під Золотим оленем», «Під Золотим левом» і, звісно, «Під Угорською короною».

Треба сказати, експонати непрості — ще не так давно львівські фармацевти з аптеки «Під Угорською короною» для наших прабабусь власноруч виготовляли легендарний «Крем східної краси» за рецептом самого Піпеса-Поратинського. Баночки з-під кремів — німі свідки активного розвитку львівської фармації.

У музейній колекції — пляшечка усім відомого бренду VICHY, сучасну косметичну продукцію якого досі можна придбати у наших аптеках. Компанія VICHY була заснована в 1931 р. доктором Проспером Аллером і бізнесменом Жоржем Гереном. Засновники компанії вирішили використовувати в косметології термальну воду з джерела Lucas, що знаходиться поблизу міста Віши у Франції. Вважається, що VICHY — перша серед косметичних компаній, яка запропонувала поєднати сфери краси та здоров'я.

Керамічний футляр Odontine від доктора Пельзер-Беренсберг (Pelser-Berensberg) з Берліна — засіб від зубного болю, зубний поро-

У музейній колекції — пляшечка усім відомого бренду VICHY, сучасну косметичну продукцію якого досі можна придбати у наших аптеках. Компанія VICHY була заснована в 1931 р. доктором Проспером Аллером і бізнесменом Жоржем Гереном

шок та зубна паста водночас. Ще у XIX ст. він виготовив ополіскувач для рота, до складу якого входили етанол, сандалова олія, а також олії перцевої м'яти, фенхелю і гвоздики.

Аптекаський посуд варшавської фармацевтичної компанії Magister «Klawe», засновником якої є Генрик Клаве — польський фармацевт, лідер польської фармацевтичної промисловості, який винайшов сироватки тваринного походження проти холери, віспи, тифу, а також інсулін.

Проте найціннішим на цій виставці є посуд нашої аптеки зі збереженою етикеткою, на якій нанесено символ аптечного закладу та зазначено спосіб приймання ліків, де міра — кавова ложка. Вже тоді у львів'ян кава користувалась більшим попитом, аніж чай. Уявіть собі, цій етикетці понад 100 років!

Аптечна справа у Львові має давню історію. Історики запевняють, що саме зі Львовом пов'язана найдавніша згадка про аптеки на території сучасної України. Тому така унікальна виставка у приміщенні відновленої старовинної аптеки викликає захоплення як у мешканців, так і в гостей нашого міста.

Поза тим, наш аптечний заклад працює цілодобово і пропонує повний асортимент лікарських засобів та виробів медичного призначення, а також лікувальну косметику всесвітньо відомих брендів. З огляду на те, що значна частина відвідувачів — туристи, працівники першого столу готові спілкуватися польською і англійською мовами.

Певна річ, серед постійних відвідувачів чимало львів'ян, які люблять старовину і довіряють бренду «D.S.». Інколи вони заходять просто, щоби помилуватися інтер'єром аптеки. Його окраса — оригінальні необарокові меблі з різьбленням, металевими решітками та монохромними шибамі. У торговому залі є старовинний сейф, де аптекарі зберігали отрути і сильнодіючі ліки. Сховок зроблений польським майстром Людвіком Шафранським. На внутрішніх дверцятах сейфа збереглася підпис-печатка майстра.

Зберігся й оригінальний годинник у торговому залі, який і досі справно відмірює час.

Підготувала Лариса Дедишина